

Verska vzgoja v javnih šolah – pozabljena tema

Č casnik.si/index.php/2017/05/11/verska-vzgoja-v-javnih-solah-pozabljena-tema/

Jože
Mlakar

Verska vzgoja ima dve razsežnosti: osebno in občestveno (skupnostno). Osebna vera je globoko intimna, občestvena vera je vera skupnosti, v kateri biva vsak verujoči. Krščanska vera je mogoča le, če je hkrati osebna in občestvena. Skupnost verujočih je Cerkev, ki je hkrati človeška (grešna) in božja (sveta).

Ker velik del naše politike nasprotuje verski vzgoji v šolah, je potrebno nujnost verske vzgoje globlje utemeljiti. Izpostaviti moramo, da je vera izrazito človeška (antropogena) lastnost. Versko čustvo ali bolje rečeno verski čut je dobesedno vsajen v človekovi notranjosti. Pri tem ni vezan na noben človeški organ, ne pogojujejo ga hormoni ali določeni možganski centri. Ni dosegljiv pozitiven (eksperimentalni)

znanosti in je skoraj nerazumljiv človeku, ki verskega čuta nima. Še najbolj je podoben ljubezenskemu čustvu. Tudi tega človek, ki ni bil nikoli zaljubljen, ne razume. Tako kot je ljubezen usmerjena v drugo osebo in ima v tem svoj smisel, je tudi vera usmerjena – v Boga. Zaradi občestvenosti in obrednosti izstopa iz človekove notranjosti in se kaže v javnosti. Zaradi tega in zaradi svoje etične naravnosti vpliva na širšo človeško skupnost in jo usmerja v določena dejanja in drže. Navzven se izraža tudi z nekaterimi »stranskimi« učinki in vplivi. Lahko postane sredstvo manipulacije, privilegijev in celo predsodkov, ali pa predsodke vzbuja proti sami sebi. Če jo neverujoči vidijo samo s te plati, lahko postane napačno razumljena in se smatra za škodljivi ali vsaj za preživeti in zastareli družbeni pojav. To je predvsem stališče t. i. novega ateizma, gibanja, ki se je zlasti v ZDA in Angliji razvilo po letu 2000 in zagovarja stališče, da se je proti religiji treba boriti, ker je škodljiva in kriva za vse zlo na svetu. Najbolj vidni predstavniki novega ateizma so ameriški filozof Sam Harris, britanski darvinist Richard Dawkins, angleško-ameriški pisec in novinar Christopher Hitchens, ameriški analitik in filozof Daniel Dennett, pri nas pa diplomat Iztok Simoniti.

Verska vzgoja podobno kot moralna in spolna vzgoja, kot umetnostna in telesna vzgoja, kot filozofija in psihologija, sodi med antropološka vzgojno izobraževalna področja in bi morala biti v šolah podobno tudi obravnavana. Franc Pediček predlaga verski pouk na treh ravneh: kot informacijo (védenje), edukacijo (vzgojo za vero) in katehezo (zakramenti in obredi). Pouk na prvi ravni naj bi bil obvezen za vse in bi se lahko izvajal kot poseben predmet, pa tudi v okviru drugih predmetov. Pouk in vzgoja na drugi in tretji ravni bi bila izbirna. Stanko Gogala v svojih spisih močno poudarja versko razsežnost človeka in s tem pomen verske vzgoje. Verujoči človek je član občestva, povezan v Cerkvi, da osebno in skupaj z drugimi moli k Bogu in ga časti. Ob tem poudarja pomen moralne in socialne vzgoje, ki se odvija v cerkvenem občestvu. Vendar verski pouk in vzgoja pri šolskih oblasteh določenih političnih strank nimata podpore. Njihov odnos do verske vzgoje je nenaklonjen in odklonilen. Ta negativni odnos je zapisan tudi v *Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja* (2007), kjer je v njegovem 72. členu med drugim zapisano: »V javnih vrtcih in šolah ni dovoljena konfesionalna dejavnost.« Ta prepoved se že na prvi pogled zdi enako nesmiselna, kot če bi na šolah prepovedali gledališke igre in likovne razstave. Mogoča razlaga te nenaklonjenosti in prepovedi je prepričanje zakonodajalcev, da je vera nekaj slabega in nevarnega. Ker imamo v mislih krščansko vero, z vso gotovostjo trdimo, da v njej ni ničesar, česar bi se ljudje morali bati in ničesar zlega in nevarnega. Osrednje sporočilo krščanstva je predstavljeno v zlatem pravilu (*Ijubi bližnjega kot samega sebe*) in Jezusovem govoru na gori (*blagri*). Oboje je vsakemu dvomljivcu lahko dostopno, saj je Biblija, v kateri je to zapisano, splošno dostopna knjiga.

Šolska zakonodaja dovoljuje verski pouk in verske dejavnosti v zasebnih (cerkvenih) šolah in pod določenimi pogoji v šolah s koncesijo. Za verne učence in njihove starše je to privilegij, za tiste, ki si vpisa v zasebne šole ne morejo privoščiti (oddaljenost, stroški), pa je prepoved konfesionalnih dejavnosti omejevanje verske svobode.

Zato predlagamo črtanje 72. člena iz omenjenega zakona in prepustimo šolam, da same poiščejo primerne rešitve, kako umestiti verske dejavnosti v šole. Možnosti je veliko, od tega, da šola nameni vernim učencem poseben prostor (kapelo) za molitev in meditacijo pa do tega, da se šole povežejo z najbližjo župnijo, kjer je mogoče izvajati verske obrede za učence določene šole. Zgledov za take rešitve je veliko: v Avstriji, Nemčiji, Veliki Britaniji, na Nizozemskem, v ZDA in drugod. Navedem lahko nekaj stvarnih primerov. Ko sem kot ravnatelj Škofijske klasične gimnazije obiskal *Kundmanngasse Gymnasium na Dunaju*, me je presenetil dekor te šole. Po stenah na hodnikih so visele nabožne slike, še posebej pa je v tem pogledu izstopala ravnateljeva pisarna. Šola je za svoje dijake v bližnji cerkvi vsako leto organizirala mašo, podobno kot je navada v naših katoliških šolah. Ravnatelj, učitelji in dijaki velike sekundarne šole (dva tisoč dijakov) *Homewood School & Sixth Form Centre* v Tenterdenu (Anglija) so ob velikih praznikih obiskovali verske obrede v župnijski cerkvi. Na *Horsens Statsskole* na Danskem so se učenci skupaj z učitelji in ravnateljem ob lokalnem cerkvenem prazniku udeleževali procesije skozi mesto. Vse navedene šole spadajo med državne šole. Njihove verske dejavnosti so odvisne od tradicije šole in verske opredeljenosti učiteljev ter vodstva šole. Otroci oziroma njihovi starši zato lahko izberejo šole s tradicionalno krščansko ali bolj moderno liberalno usmerjenostjo. Naj dodam, da je v tem pogledu v nekaterih šolah poskrbljeno tudi za muslimanske otroke.

V Sloveniji tako sproščenega odnosa do vere in vernosti otrok, učiteljev in staršev ni čutiti. Zakonodajalec bi moral upoštevati dejstvo, da je versko čustvo zelo močno, zato verni učenci in njihovi starši prepoved verske aktivnosti v šolah doživljajo kot krivico. Opozoriti moramo še na en vidik tega zelo problematičnega zakonskega določila, namreč, da so njegovi avtorji praviloma neverni ljudje. Za prepoved konfesionalnih dejavnosti v šolah navajajo samo svoje razloge in zavračajo razloge vernih ljudi. Globlje se v razglabljanje o tem, zakaj takšen odnos šolskih oblasti do verske svobode, ne nameravamo spuščati, saj je mnogo bolj ploden predlog, da se 72. člen imenovanega zakona spremeni in sprostimo možnost svobodnega izražanja vernosti učencev in profesorjev tudi v javnih šolah.

V vsakem primeru bi bilo najbolje, ko bi tako spremembo sprejela ista politična stran, ki je tak zakon tudi oblikovala in sprejela. S tem bi pokazala prijazno naklonjenost do tistega dela državljanov, ki jih takšno stališče oblasti do kristjanov prizadeva in žalosti. S tem ne bi nihče nič izgubil, mnogi pa bi pridobili. Če ne drugega, bi med nami kristjani počasi uplahnil občutek drugorazrednosti, ki se iz preteklosti do danes že predolgo vleče.

© Avtorske pravice 2017 — [Časnik](#). Vse pravice pridržane.

[Prijava za urednike](#)